

Силабус курсу:

**СТИЛІСТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ**

Ступінь вищої освіти:

бакалавр

Спеціальність:

014 Середня освіта

Рік підготовки:

4-й

Семестр викладання:

8-й

Кількість кредитів ЕКТС:

5

Мова(-и) викладання:

українська

*Вид семестрового
контролю*

залік

Автор курсу та лектор:

Карловас Олена Адасівна (лектор)

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові
старший викладач кафедри української філології та журналістики

посада

karl18@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-095-825-58-49

телефон

за розкладом

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Дисципліна "Стилістика сучасної української літературної мови" покликана подати стилістичну систему української мови в її довершенні, поліфункційній формі; науково обґрунтовану систему функціонування мовних засобів у різних суспільних сферах; сформувати у студентів чітке розуміння основних теоретичних зasad стилістики й культури мовлення, їх зв'язку з іншими галузями мовознавства та сумісними науковими дисциплінами; домогтися засвоєння стилістичних норм літературного мовлення; розвинути чуття естетики мовлення; виробити стійкі навички стилістичного аналізу текстів; формувати вміння будувати зв'язки, стилістично диференційовані висловлювання.

Результати навчання:

Знати: основні теоретичні поняття та категорії стилістики; закономірності функціонування мовних засобів у різних видах мовлення; елементи теоретичного та експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методи їхньої реалізації; основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різnorівневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

Вміти: працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в професійній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології; застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури; комунікувати з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками з дотриманням етичних норм спілкування; виступати перед аудиторією, брати участь у дискусіях, обстоювати власну думку (позицію), дотримуватися культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання, отримані при вивченні дисципліни "Сучасна українська літературна мова", "Вступ до мовознавства"; "Виразне читання" "Українська мова в соціолінгвістичному аспекті" "Культура фахового мовлення вчителя"; актуалізація знань з філософії та логіки.

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей, як:

1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови й літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання української мови та літератури.

2. Здатність розуміти предметнугалузь, усвідомлюватиособливостіпрофесійноїдіяльності.
3. Здатність вільно спілкуватись українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну та мовленнєву компетенції в процесі фахової й міжсобістісної комунікації, застосовувати різні засоби мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.
4. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.
5. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна. Основні поняття стилістики	2/0/0	Стилістика як наука й навчальна дисципліна. Структура стилістики як науки. Стиль – основоположне поняття стилістики. Історія поняття. Визначення функціонального стилю, принципи класифікації функціональних стилів. Стилі мови і стилі мовлення. Внутрішня жанрова диференціація стилів. Мовленнєва системність функціонального стилю як основна його внутрішня стилетворча ознака. Усна і писемна форми існування функціональних стилів. Експресивні різновиди (колорити) мови. Поняття індивідуального стилю (ідіостилю). Стилістичні помилки як наслідок несвідомого порушення стилістичних норм. Стилістичне забарвлення мовних одиниць та похідні від нього. Емоційно-оцінне та функціонально-стильове забарвлення. Інформація як стилістичне поняття. Стилістичне значення і конотація.	Участь в обговоренні. Конспект-схема. Словник лінгвістичних термінів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Стилістемияк носії стилістичного значення. Експресія та експресивність. Образність. Стилістичні засоби та стилістичні прийоми.	
2.	Історія та джерела стилістики	0/0/2	Історичний розвиток стилістичної науки. Антична риторика як джерело стилістики. Розвиток стилістики в Україні. Джерела стилістичного збагачення української мови. Біблійні, фольклорні джерела стилістики. Розвиток вітчизняної риторики. Риторична спадщина Києво-Могилянської академії. Стилістика творів Івана Вишенського і Григорія Сковороди.	Відеопрезентації
3.	Характеристика функціональних стилів української літературної мови	2/0/1	Історія становлення стилів української літературної мови на різних етапах її розвитку. Стилістична розбудова нової української літературної мови з перевагою стилю художньої літератури. Художній стиль. Публіцистичний стиль та його різновиди. Науковий стиль та його підстилі. Офіційно-діловий стиль, його жанрові різновиди. Розмовно- побутовий стиль. Епістолярний стиль. Конфесійний стиль та його ознаки. Взаємозв'язок і взаємодія стилів.	Класифікація стилів. Доповідь-презентація про один із стилів української мови
4.	Текст як категорія лінгвостилістики	0/0/1	Ознаки тексту, типи текстів. Засоби зв'язку речень у тексті. Закони текстотворення за вимогами стилю, підстилю, жанру.	Конспект-відповідь. Схеми. Зразки текстів
5.	Фоностилістика (графіко-фонетичні засоби стилістики). Експресії віноможливості звуку	2/0/2	Евфонія, засоби милозвучності. Звукові повтори (алітерація, асонанс, дисонанс, анафора, епіфора), прийоми звукопису, їх стилістичний ефект. Стилістичні різновиди інтонації. Ритміка	Словник лінгвістичних термінів. Зразки текстів для аналізу.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	крайнської мови		прози. Евфонічність і засоби евфонізації української мови. Текстуальна консонантизація. Римотворчі властивості української мови. Засоби графостилістики.	
6.	Тропи і стилістичні фігури	2/0/4	Вчення про тропи й фігури. Системний характер тропіків. Класифікація тропів. Символи як стилістеми. Фігури, їх класифікація. Повтор, анафора, епіфора, ампліфікація, градація, асиндетон, полісиндетон, тавтологія, плеоназм, паралелізм, еліпс, умовчання, парцеляція, парономазія та ін. Типи словесних символів. Фігури мови. Тропи, їх природа та сфери творення. Класифікація фігур і тропів. Художньо-зображені функції метафор.	Участь в обговоренні. Індивідуальне завдання (робота з Енциклопедични м словником симво лів культури Укра їни)
7.	Лексична стилістика. Лексична синоніміка української мови	2/0/4	Стилістичне навантаження слова і стилістично-функціональна диференціація лексичного складу української мови. Лексика стилістично нейтральна і стилістично забарвлена. Емоційно-оцінне та функціонально-стильове забарвлення лексичних одиниць. Внутрішньостильові та міжстильові синоніми. Стилістичні функції паронімів. Стилістична класифікація фразеологізмів: книжні, фольклорні, розмовно-побутові. Стилістичні можливості різних груп лексики (за походженням, активністю використання, структурою лексичних значень, сфорою використання, різних семантических груп лексики). Лексична синонімія як основне джерело засобів стилістичної виразності.	Конспекти наукових статей. Ілюстративний матеріал Практичні вправи. Робота зі словниками

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
8.	Стилістичні засоби сміхової культури	0/0/2	Комічне як соціокультурна реальність. Комічне як суперечність. Типи й відтінки комізу. Міра сміху. Історизм комедійного аналізу. Омоніми як матеріал для версифікацій і каламбурів. Явище парономазії. Мовне вираження сміхової культури у творчості сучасних українських письменників.	Ілюстративний матеріал. Робота зі словниками
9.	Граматична стилістика як учення про стилістичний аспект граматичної будови мови, стилістичний потенціал граматичних одиниць	2/0/0	Стилістичні можливості категорій роду, числа, відмінка іменників. Стилістичне використання якісних, відносних, присвійних прикметників, повних і коротких, стягнених і нестягнених форм. Прикметник-епітет. Стилістичні функції числівників та займенників. Стилістичні можливості граматичних форм особи, часу, способу, виду, стану дієслова. Семантико-стилістичні властивості службових слів. Інтер'єктиви як стилістична категорія.	Конспект. Ілюстративний матеріал
10.	Стилістичний словотвір	0/0/2	Стилістичні можливості суфіксації, префіксациї, інших способів словотворення (основоскладання, абревіації, переосмислення тощо).	Ілюстративний матеріал. Доповідь-презентація
11.	Стилістична морфологія	0/0/6	Стилістичні функції лексико-семантичних категорій іменника. Засоби вираження міри якості та їх стилістичні функції. Стилістичні функції	Практичні вправи. Тести

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П 3)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			займенникових і числівниковых форм. Стилістичні властивості дієслів.	
12.	Стилістичний синтаксис української мови	2/0/2	Синтаксична синонімія. Стилістичні можливості словосполучення, двоскладного речення (головних, другорядних членів речення та засобів зв'язку між ними). Стилістичні функції односкладних і неповних речень. Стилістична база ускладнених речень.	Конспект-відповідь. Практичні вправи. Аналіз текстів різних стилів
13.	Порядок слів як стильова ознака мови	0/0/1	Стилістичні функції порядку слів у простому реченні. Повтор у контексті. Контекстуальне протиставлення.	Стилістичний аналіз текстів
14.	Стилістичні функції прямої/непрямої та невласне прямої мови	0/0/1	Способи передачі чужої мови. Вільна пряма мова, авторське введення. Стилістичний аналіз текстів різних стилів.	Практичні вправи. Аналіз текстів з художніх творів

Рекомендована література

Базова:

1. Бабич Н. Практична стилістика і культура української мови: Навч. посібн. – Л., 2003.
2. Волкотруб Г.Й. Практична стилістика сучасної української мови. – К., 1998.
3. Волкотруб Г. Й. Стилістика ділової мови / Г. Й. Волкотруб. – К. : МАУП, 2002.–208 с.
4. Дудик П.С. Стилістика української мови: Навч. посібн. – К., 2005.
5. Зарицький М.С. Стилістика української літературної мови. – К.: Парлам. вид-во., 2001.
6. Кравець Л.В. Стилістика української мови: Практикум. – К., 2004.
7. Кордун П.П. Збірник вправ із стилістики. – К. 1987.
8. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови: Навчальний посібник. – Львів: ПАЮ, 2007.
9. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. – К., 1994.
10. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. – Тернопіль, 2002.
11. Сучасна українська літературна мова: підручник для студ. філол. спец. вищ. навч. закладів / за ред. М. Я. Плющ. – 4-те вид., стереотип.– К.: Вища шк., 2005. – 430 с.
12. Стилістика української мови: Підручник / Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М. Мацько; За ред. Л.І.Мацько. – К., 2003.

Допоміжна:

1. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: Стилістика та культура мови. – К., 1999.
3. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм (стилістика): Фігури і тропи. –

Мюнхен; Київ. – 1995.

4. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне “я”. – К., 2001.
5. Капелюшний А.О. Стилістика. Редагування журналістських текстів: практичні заняття (Навчальний посібник з курсів: Практична стилістика української мови, Стилістика тексту; Редагування в засобах масової інформації). – Львів: ПАІС, 2003. – 544с.
6. Любов Мацько Українськамова в освітньому просторі. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009.
7. Содомора А. Наодинці зі словом. – Л., 1999.
8. Струганець Л. Архаїзми у словниковому фонді української мови. – Х., 2000.
9. Чабаненко В.А. Стилістика експресивних засобів української мови. – Запоріжжя, 2002.
10. Чабаненко В.А. Стилістика експресивних засобів української мови. – ЗДУ, 2002.
12. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцуро, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. – 5-е вид. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2015. – 912 с.
13. Пентилюк М.І., Гайдасенко І.В. Евфонічність української мови // Рідні джерела / Освітній науково-методичний журнал. – К., 2003. – №2. – С. 23–25.
14. Пентилюк М.І. Культура мовлення і стилістика. – Харків: Ранок, 2016. – Ч.1. – 100 с.
15. Пентилюк М.І. Культура мовлення і стилістика. – Харків: Ранок, 2016. – Ч.2. – 100 с.
16. Тищенко О. Стиль мови Інтернет-спілкування в національному корпусі української мови. Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук. праць. – Київ, 2007. – С. 362–372.
17. Шевченко Л. Стилістика української літературної мови : функціональна діагностика тексту : навч. посіб. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012.– Кн. 2. – 388 с.

Інформаційні ресурси:

1. http://www.i-u.ru/biblio/archive/kultura_rehti/02.aspx
2. <http://www.durov.com/Stylistics2.doc>
3. <http://javot.net/mova/smist.htm>
4. <http://uk.wikipedia.org/wiki>
5. <http://yarus.aspu.ru/?id=4655>
6. <http://knlu.kiev.ua/?AC=115>
7. <http://intkonf.org/protsenko-om-stilistichni-osoblivosti-suchasnogo-radioreportazhu/>
8. <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=124803>

Методичне забезпечення

1. Методичні матеріали до практичних занять з дисципліни “Стилістика сучасної української мови ” (для студентів спеціальності «Середня освіта. Українська мова та література» (8 семестр) / Укладач О.А. Карловас. – Сєвєродонецьк, вид-во ім. В. Даля, 2020. – 41 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні. Конспект-відповідь. Конспект наукової статті	15
Практичні вправи. Тести. Стилістичний аналіз текстів	35
Доповідь-презентація	30
Індивідуальне завдання	10
Залік (тест)	10
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	
90 – 100	A	відмінно	зараховано	
82-89	B	добре		
74-81	C	задовільно		
64-73	D	незадовільно з можливістю повторного складання		
60-63	E			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Політика курсу

Плагіат та академічна добродетель:

Під час виконання практичних завдань студент має дотримуватись політики академічної добродетелі. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим. Результати навчання студентів оцінюються викладачем об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно й оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше

останнього тижня поточного семестру. Через поважну причину (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни відпрацювання можуть бути збільшенні за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти приходять до аудиторії відповідно до розкладу, не запізнюючись.

Під час заняття студенти:

- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- коректноповодяться між собою;
- вільновисловлюють свої погляди;
- не заважають викладачеві проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- не послуговуються зовнішніми джерелами інформації, які заборонено використовувати під час виконання роботи);
- не можуть розмовляти з іншими студентами та порушувати режим тиші в аудиторії;
- мають право на отримання від викладача чароз'яснені про причини отримання низької/незадовільної оцінки.

